

توانایی چابهار برای سرعت بخشیدن به نرخ رشد اقتصادی ایران

خبرنگار روابط عمومی و بین الملل منطقه آزاد چابهار برای بررسی توسعه زیرساخت های تنها منطقه آزاد اقیانوسی ایران و ظرفیت های بین المللی آن با دکتر عبدالرضا فرجی راد، سفیر پیشین ایران در نروژ و استاد ژئوپلیتیک، گفتگویی انجام داده که در ادامه از نظر می گذرد.

- به نظر شما چابهار به عنوان تنها منطقه اقیانوسی در ایران که به آبهای آزاد راه دارد، چه پتانسیل هایی برای تبدیل به نقطه اتصال شرق آسیا به قلب اروپا دارد؟

چابهار از لحاظ جغرافیایی و ژئوپلیتیکی اهمیت بسیاری دارد؛ تنها بندر مهم ایران در اقیانوس هند که از آب و هوای بسیار خوب شبه بهاری برخوردار است. از آنجایی که کشورها مجدداً به بنادر اهمیت می دهند، چابهار و گوادر پاکستان به عنوان پیشانی اقیانوس هند در دهانه تنگه هرمز اهمیت بسیاری دارند.

چینی ها برای اتصال غرب چین به اقیانوس هند از طریق گوادر و تبدیل آن به یک بندر مهم 46 میلیارد دلار هزینه کرده اند. به همین دلیل این منطقه از لحاظ اقتصادی (با اتصال غرب چین به دریا) بسیار با اهمیت شده است. سرمایه گذاری چین به عنوان دومین قدرت اقتصادی جهان در گوادر سبب اهمیت شمال اقیانوس هند از لحاظ اقتصادی می شود. به ویژه آنکه بندر گوادر یکی از نقاط اتصال پروژه عظیم «یک کمربند، یک جاده» چین است؛ از شمال از حوزه خزر می گذرد و از جنوب از راه دریایی به اروپا وصل می شود.

چابهار 70 کیلومتر با گوادر پاکستان فاصله دارد و طبیعتاً نمی تواند نسبت به این تحولات بی توجه باشد. گوادر در آینده از نظر اقتصادی، ژئواستراتژیک و نظامی اهمیت می یابد؛ چین با هزینه 46 میلیارد دلاری در این منطقه قصد دارد در اقیانوس هند یک پایگاه عظیم نظامی داشته باشد. به این معنی که در صورت تکمیل پروژه، علاوه بر استقرار کشتی های اقتصادی، کشتی های نظامی و حتی زیردریایی ها، گوادر به عنوان یک پایگاه عمل کند. ایران نیز در اندیشه توسعه چابهار است. با این حال، در دو دهه اخیر در بسیاری از موارد با تحریم ها مواجه بودیم، در مدیریت ضعف داشتیم و برنامه ریزی درست اقتصادی نداشتیم. اما خوشبختانه به فکر توسعه چابهار افتادیم و با هندی ها وارد مذاکره شدیم. در حالی که هندی ها در ابتدای کار توسعه بودند و واقعیت این است که هندی ها آمادگی لازم برای تفکر استراتژیک را نداشتند تا سرمایه گذاری قابل توجهی در چابهار مانند چینی ها برنامه ریزی کنند؛ علاوه بر 60 میلیون دلاری که از طریق هندوستان برای توسعه بندر چابهار تزریق شد پول دیگری هزینه نشد. بنابراین از نظر اقتصادی و توسعه چابهار، بسیار از گوادر عقب افتادیم.

در این میان چند مشکل وجود دارد: 1- هند هنوز از آمادگی لازم مانند چین برای انجام پروژه های عظیم در کشورهای مختلف برخوردار نیست. با توجه به مشکلات اقتصادی ایران و تحریم ها، هند نمی خواهد ریسک کند. 2- هند رابطه گسترده با کشورهای عرب خلیج فارس دارد و نمی خواهد حساسیت این کشورها را برانگیزد. این کشورها از نظر اقتصادی اولویت اول هند هستند، به این دلیل که میلیون ها هندی به عنوان مهاجر در این کشورها مشغول به کار هستند و سالیانه میلیارد ها دلار به هندوستان برمی گردانند.

مساله بعدی این است که پاکستان و چین در درجه دوم، نسبت به قدرت گرفتن هندوستان در بندر چابهار حساس هستند؛ دشمن یک پاکستان، هندوستان است. پاکستان معتقد است که حضور هندی ها در بندر چابهار، غرب پاکستان را از نظر امنیتی در خطر می اندازد و علاوه بر آن هندوستان نفوذش در افغانستان گسترده می شود و در اختیار گرفتن چابهار توسط هندوستان به افزایش حضور هندوستان در افغانستان و سپس آسیای مرکزی سرعت می دهد و از نظر پاکستان این موضوع یک خطر استراتژیک برای این کشور است.

تنها راه شتاب دادن به توسعه چابهار، همکاری کشورهای مختلف در امر توسعه این بندر است. چین باید نقش اساسی ایفا کند. البته صحبت من به این معنا نیست که هند نمی تواند در چابهار سرمایه گذاری کند؛ از نظر استراتژیک و ژئوپلیتیک به صلاح ما است که چین، هندوستان و کشورهای دیگر برای سرمایه گذاری بصورت توأما در چابهار حضور داشته باشند. کسی در این موضوع سود بیشتری

را می‌برد که سرمایه، اشتغال و تکنولوژی بیشتری با خود به همراه می‌آورد.

ما نباید تمام تخم مرغ‌های خود را در سبد یک کشور خاص بگذاریم. ضمن اینکه باید به این مساله توجه داشته باشید که این منطقه وسیع با همکاری گوادر و چابهار، بهتر توسعه می‌یابد. به جای کشاندن گوادر و چابهار به سمت رقابت ناسالم، باید ۷۰ کیلومتر راه میان این دو بندر را به هم متصل کنیم. کل این منطقه باید منطقه آزاد شود و همکاری گسترده اقتصادی از این طریق صورت بگیرد و چینی‌ها سرمایه‌گذاری عظیم کنند.

ما نباید صرفاً به چابهار متکی باشیم؛ چابهار باید نقطه اتصال ما به مناطق دریایی در جنوب کشورمان باشد. پس از یک طرف باید به گوادر پاکستان متصل شویم که در این صورت کشور به غرب چین متصل می‌شود و از طرف دیگر باید یک جاده شرقی-غربی، خط آهن شرقی-غربی، لوله‌های گاز و آب به سمت خرمشهر داشته باشیم و شهرهای جنوبی خود را توسعه دهیم و این توسعه به عراق و سوریه ادامه یابد و به بازسازی عراق و سوریه سرعت دهد؛ با توجه به وضعیت نامناسب اقتصادی می‌توانیم در این بازسازی نیز همکاری کنیم.

ما باید استراتژی جدیدی برای بندر چابهار اتخاذ کنیم تا چابهار بتواند به سرعت توسعه یابد و این توسعه باید اول در همکاری با گوادر و دوم با کشورهای منطقه شامل چین، هندوستان و پاکستان باشد. هرچه ما ملاحظات امنیتی پاکستان را در نظر بگیریم، پاکستان به کشورهای دارای خصومت با ایران مانند بحرین، امارات و عربستان نزدیک می‌شود. علائم این موضوع را در این هفته شاهد بودیم که عربستان سعودی اعلام کرد بین ۱۰ تا ۱۵ میلیارد دلار در گوادر پاکستان در بخش نفت، پتروشیمی، پالایشگاهی سرمایه‌گذاری خواهد کرد.

از یک طرف ۶۴ میلیارد دلار چین و از طرف دیگر سرمایه‌گذاری عربستان در گوادر را خواهیم دید که مطمئن باشید از هفته‌های آینده امارات نیز میزان سرمایه‌گذاری اولیه خود را در بندر گوادر اعلام خواهد کرد و همه کشورهایمان مانند امارات و عربستان که در حال رقابت و دشمنی با ما هستند در کنار گوش ما خواهند آمد یعنی به خاک متصل می‌شوند؛ لذا ما باید در رابطه با چابهار تغییر استراتژی دهیم.

- نقش چابهار در افزایش نرخ رشد اقتصادی ایران چگونه می‌تواند باشد؟

چابهار یکی از بنادر ایران است و از آنجایی که چین توسعه خود را از بنادر آغاز کرد و نرخ رشد اقتصادی آن به ۱۰ رسید و در جنوب خلیج فارس کشورهایمان مانند دبی، ابوظبی و جدّه تمام توسعه خود را از بنادر و سواحل و دریاها آزاد شروع کردند و به دلیل پایین آمدن هزینه‌ها برای سرمایه‌گذاران خارجی در بنادر نسبت به شهرهای مرکزی ما، نرخ رشد اقتصادی و تولید ناخالص ملی را سریعتر بالا می‌برند. ما نه تنها به چابهار بلکه باید اقتصاد را به سمت جنوب کشور ببریم و آن شهرها را به شهرهای عظیم تبدیل کنیم. با این اقدام، به بهینه شدن وضعیت کلانشهرهای خود کمک خواهیم کرد. توسعه مناطق جنوبی کشور به ویژه چابهار هم از لحاظ کاهش بیکاری و فقر، از نظر امنیتی تأثیرات مثبت خود را خواهند داشت.

